

GAZETA TRANSILVANIEI

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe un an 24 cor.; pe 1/2 an 12 cor.; pe 3 luni 6 cor., pentru România și streinătate pe un an 40 lei; pe 1/2 an 20 lei.

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

Apare seara, în fiecare zi de lucru.

Redacția și administrația: Strada Prandariu 10, 15. Inseratele se primesc la administrație. Prețul după tariful de înțelegere. Manuscrisele nu se înapoiază. TELEFON Nr. 205.

Spre progres.

(vm.) D-l profesor S. Mehedinți în admirabilă sa carte „Poporul” — a cărei citire nu o pot în deajuns recomanda mai ales tineretului nostru — vorbind despre însemnătatea personalităților puternice în îndrumarea spre progres a unui neam, ne prezintă drept pildă poporul japonez, ai cărui intelectuali au cucerit cu sârguință de albină statele culte ale Europei, adunând toate rezultatele de civilizație și progres și transplantându-le în patria lor îndepărtată.

Nu s'au subtras dela această muncă nici studenții universitari japonezi. Un astfel de student — ne spune d-l Mehedinți — s'a adresat odată către celebrul profesor german Ostwald cu întrebarea, că oare după ce semne s'ar putea cunoaște deja din tinerețe, ce cineva va fi o personalitate sau nu?

A mărturisit apoi fără încunjur, că în înțelegerea directă dela guvernul patriei sale să aștepte ceva de seamă în punctul acesta, fiindcă cei de-acasă ar dori, ca pe viitor să nu mai trimiță la studiu în străinătate decât tinerii, cărți să dea semne reale, că vor deveni o personalitate politică sau culturală în patria lor. Fericit neam al cărui guvern se îngrijește până și de chestiuni de acest fel!

Durere la noi Românii, chestiunea studiului în străinătate stă destul de rău, mai ales de când valabilitatea ori-cărei diplome academice e legată de trecerea examenelor la o universitate din patrie. Chiar și medicii, cari până mai ieri alaltaieri și-au putut câștiga diplomele în străinătate, au fost siliți ca să și-le nostrifice aici în țară.

Rezultatul pentru noi a fost reducerea aproape la zero a frumosului număr de studenți în medicină, pe care l'am avut până atunci în străinătate și în special la Viena. Durere, în urma sărăciei noastre și

în lipsa ori-cărora burse destinate anume spre acest scop, nici intelectualilor noștri, deja întrați în viață, nu le dă mâna să facă călătorii fie de plăcere, fie de studii, prin țările mai culte ale apusului.

Și e rău așa. Cei ce poartă la ipping soarta acestui neam al nostru și ar face totul pentru îndrumarea lui pe căile bunăstării și ale culturii, nici nu-și pot da bine seamă de ce izvor bogat de cunoștințe și de esperiențe neprețuite suntem lipsiți în urma acestei reduceri a orizontului intelectualilor noștri. Intreaga propaganda noastră, fie culturală fie economică, suferă din cauza aceasta. O multime de timp și energii se pierd. În ori care direcție am vrea să dăm înainte, o facem mai mult pe dibuite, într'un bun noroc.

Și să nu ne spună nime, că lipsa asta s'ar putea suplini prin studiul din cărți. O carte ori cât de bună ar fi, ea nu ne dă decât o icoană palidă a vieții reale. Ea ne dă numai un reflex al lucrurilor. Prin cărți noi nu le vedem așa cum sunt ele de fapt, ci cum se prezintă ele prin mîntea celui ce scrie cartea.

Apoi câte lucruri la aparență neînsemnate nu-i scapă scriitorului, pe când pentru noi poate tocmai aceste sunt de-o însemnătate capitală. Ca să scrii o carte, din care un anumit neam să tragă foloase reale, trebuie să cunoști mai întâi temeinic neamul acela, firea, înclinațiile și lipsurile lui. Dar aceasta nu o poate un strein. Trebuie să fii sînge din sângele unui neam, ca să înțelegi pulsul inimii lui. Să știi unde și de-l doare. Unde și cu ce-i poți veni în ajutor.

Dacă vrei să-i fii medicul adevărat, trebuie să ostenești însuși ca albina de pe floare la floare, să cuști însuși leacul, să-l pregătești și să-l dai cu mâna ta. Boala de care suferă neamul nostru e știută. E necultura lui cu toate urmările funeste. Necultura în ale învățăturilor, necultura în chivernisirea averii sale, necultura în credințe și datini

fiindcă e rob al superstițiilor și al unei aversiuni față de tot ce nu a apucat din bătrâni.

Ei bine, noi intelectualii suntem chemați să facem selecțiunea între credințele și datinile folosite și cu adevărat susținătoare de neam, și între cele, cari sunt numai piedică pășirii lui pe calea progresului.

Problema însă nu-i tocmai ușoară. De multeori nici noi înșine nu ne dăm seama de ce-a ce servește spre răul neamului nostru. E prea redus orizontul nostru. Ne lipsește perspectiva și arma cea mai puternică a adevărului: *comparația*.

Numai observând de aproape alte neamuri mai înaintate, ne vom putea câștiga o vedere clară și nepreocupată.

Umblînd prin țări streine nu vom fi făcut nimic, dacă ne vom întoarce la ai noștri bunăoară numai cu un capital de impresii estetice, câștigate prin cercetarea monumentelor de artă, a edificiilor pompoase din capitalele grandioase ale apusului.

Înzădar îi vom vorbi țăranelui român despre domurile mărețe, despre muzee, statui, despre fabrici și ateliere mari de industrie. Din potrivă dacă îi vom vorbi de lucruri, cari nu trec peste cerul priceperii lui, și cari ating coardele interesului lui, l'am câștigat ca să ne asculte.

Vom demonstra aceasta cu câteva pilde din cele multe.

(Va urma.)

Planurile antantei în Balcani. „Daily Chronicle” primește din Atena știrea: Ambasadorii antantei au declarat Duminecă guvernului grec, că, dacă Serbia sau Grecia vor fi atacate, aliații la moment vor debarca trupe și le vor da tot sprijinul financiar.

După o telegramă din Lugano, în Roma se întărește știrea, că antanta va debarca la Salonie 150—300,000 soldați.

Mîntea românului cea după urmă...

Nu cunoști firea românului — spune proverbul — până nu bagi în plug cu el. Și cu toate astea, doi înși, de altfel amândoi oameni cum se cade, băgaseră în plug, sfârșiseră arătura și n'ajunseseră încă să-și cunoască firea unul la altul. Tocmai în spartul plugăriei, atunci când au plecat să se chefulască de părere bună și-au cunoscut-o ceva mai bine.

Plecaseră la cârciumă să se cinstătescă. Acolo au cerut amândoi un pahar de țuică. În cârciumă, după cum se întâmplă înal întotdeauna, se mai găseau și alții veniți să bea. Da ce urări, ce norocoeli pe oamenii noștri:

— Noroc frățioare!
— Să trăiești frățioare!
— Noroc și bani!
— Sănătate și dragostel de li prinse întrarea și pe ceilalți oameni din cârciumă.

— Măi, da pentru ce atîta cînstete pe voi, îi întreabă unul.

— Pentru că am fost bamei cînstiți mă, răspunde altul din ei, am plugărit amândoi ei, nici o vorbă aspră cel puțin nu ne-am zis unul altuia.

— Așa e mă frati-meu Noroc! îi răspunde tovarășul lui.

— Noroc!

Și amândoi, plini de bună voe, de bună înțelegere la o masă într'un colț al cârciumei, se cînsteau mai abilit ca doi frați.

— Uite mă, spune proverbul, că: nu cunoști omul până nu bagi în plug cu el. Noi am plugărit, nu ne-am certat și acum ne cunoaștem firea.

— Ați fost amândoi oameni moi, și d'ala, le spuse unul; da să fi fost mai amblițioși găsești voi pentru ce să vă năpârțiți pîru cu furca...

— Noi mă ferească D-zeu...
— Ferească, ne ferească, vă ferea până vă'n nemerea...

— Adică, cam așa e, zise unul din ei. Când te gîndești, găsești cusururi multe...

— Ei, răsufă și cellalt, la urma urmelor am fi avut și noi prietini de ceartă...

— Și mai cu seamă eu, spuse tovarășul lui.

— Tu mă, la drept vorbind, n'ai fi avut prietini de ceartă cu mine.

— Eu mă?... îi răspunde celalt... Eu am avut, dar tu n'ai avut...

— Ba tu n'ai avut.

— Ba tu!...

— Însfîrșit, zi noroc!

— Noroc!

Și ciocniră și băură iar. Amândoi căzură pe gînduri.

— Mă vere Niculae, începui unul din ei, e drept că noi nu ne-am certat ea, deplidă lon cu Năstase, că lon la el băga plugul mai adănc să are mai bine și la Năstase îl scotea mai d'asupra, ca să fie mai ușurel la vite; ori ca Marin și cu Radu, cari s'au bătut pe loc la Măgură, că Radu mâna cu bicul numai boli lui Marin să ducă plugul și p'al lui nu-l atîngea, spunînd că sunt lui și trag de le es ochii. Da e vorba că eu, uite asta, Constantin Trăsnescu, am avut pricină de ceartă și n'am făcut-o. Și știi de ce?... pentru ca am fost om cînstit.

— Eeeeee... îi răspunde Niculae... Păi d'ala n'are ursul coadă. Păi bine măi vere Constantine, adică eu n'am fost cînstit?

— Tu?

— E.

— ... Al fost, nu zic ba, dar... cu altul să fi plugărit tu, atunci ve-deal. Eu am răbdat multe...

— Când e vorba p'acolo, păi și eu am răbdat măi vere Constantine. Și dacă eu, nu tu, nu eram cînstit, apoi, ne țesălam noi bine unul pe altul.

— Și adică spui tu, că eu n'am fost cel cînstit?

— Tu?

— Da eu.

— Ei... ai fost, da și eu am fost om de înțeles.

— Hm!!

— Ce hui!, c'asa e.

— Zi noroc!

Băură și amândoi puseră ciocanele jos pe masă.

— Mă vere Niculae, tu grăești... Dacă nu eram eu omul cînstit, era tarara mă!...

— De ce mă vere Constantine?..

— De ce, de ne ce, tu știi, da te faci că nu știi.

— Păi așa și tu știi vere Niculae... N'am fost eu calic, că altfel.

— Că altfel ce?..

— Te pricepi tu!..

— Te-ai ruga să nu mă vrăjești, zise Constantin.

— Vrăjesc eu?

— Vrăjești.

— Eu?

— Tu!

— Adică te superi dacă spui drept?

— Ba nu spui drept și d'ala mă supăr...

— Hm!... Zi noroc și-om măi vedea.

— Noroc!

Băură și rămaseră tăcuți.

— Hm! Mă Niculae, dacă vrei tu să țî-o auzi, uite na: la tine călul să arăm numai în zile de post, ca să nu-ți faci nevasta mîncare de dulce să păgubești din găini, iar la mine să arăm numai în zile de dulce.

— Păi așa s'a brodit, îi răspunde Niculae.

— Ce brodeală e aia? Miercurea la tine, Jola la mine; Vinerea la tine, Sămbăta la mine; Lunea la tine — și'mi dai de post; Marțea la mine; Miercurea la tine, Jola la mine... Făceai așa, ca tu să mîncăni la mine numai de dulce și eu la tine numai de post.

— A haaaa... carevasăzică, tu de calle ce-ai fest, țineați contul și la mîncare; da eu, că'mi da nevasta ta jumări făcute cu untură jecnită, n'am mai zis nimie...

— Păi țî-o fi dat și ea d'alea, îi răspunde Constantin, că de, tot de dulce de dulce la mine, ce era să tae și cloștile după ouă, să țî la gătească ție scăzătură?..

— Păi trebuia să mă'nbolnăvească mă, să mă'nbolnăvească?... Nu știi că mi s'a aplecat, că mi-a venit rău și eu am mințit că mă prind frigurile, ca să nu-ți spui ție din ce pricină zac și să-ți fac rușine?

— Ei bine ai fi răbdat dar ce era să-ți fac?

— Și-spoi, când ne-am dus să arăm locurile dela socru-țau și ne-a apucat ploaia și a trebuit să ne culcăm acolo în casă, nu m'au mîncat toată noaptea lighionii lui din paturi?..

— Carevasăzică, te-a mîncat păduchil?

— Da mă Constantine! Știi tu,

că eu am răbdat atunci ca un sfînt și ei mă clupeau, cărețau de par'că măși fu culcat în furnicar? Mă înțepau pe minți, pe nas, pe umerii obrășilor și eu îi sfărămam, îi sterceam, mă apărăm de ei mai grosav ca de țânțari și n'am putut da ochi în gene toată seaptes... Știi tu?... Am plecat dîmbacșa la plug, împieticindu-mă de somn și pe la prînz, m'am ptit într'o leasă m'am desbrăcat și l-am căutat pe toți ca nu cumva să duc acas' la mine păduchi de lemn, p'ocoseală dela socru-țau!

— Acum tu-ți bați joc de socru-meu?

— Nu'mi bat Constantine, da nițică curățenie ar fi trebuit să faci...

— Păi nu era curățenie?... Nu erau pereții zugrăviți, scaunele cu plus, velințe așternute pe jos? Da ce să-ți pricopăi un părliț ca tine, care abia-țîi e rogojină în pat?..

— Așa?... Mă faci părliț acum?..

Da ce-mi pasă mie de velințele lui mă, de plușul lui, ori de sfinții lui zugrăviți pe pereți, dacă în casa lui nu te poți odîni?... Eu nu pot să dorm mă în furnicarul lui. În casa mea miroș pereții a var proaspăt; mă trîntesc în pat pe rogojină și dorm mă, dorm fără vise, nu mă mișcă nimic, nu mă clupește nimic, că n'am nici puricil...

— N'au unde sta mă, de părliț ce eștii!

— Părliț a?

— Părliț.

— Adică secul tău, dacă are cărpele alea, e p'ricopsit?..

— P'ricopsit, are două pluguri și căruțe, opt boi, treizeci de pogașe de loc, lotul al mare...

— Fugi mă seacătură d'acel, să eu nu'mi dau rogojina mea, pe cărpăturile

Library Cluj

